

Ziyadxan Əliyev

Azərbaycan Respublikasının
əməkdar incəsənət xadimi,
sənətsünaslıq üzrə fəlsəfə doktoru

Əgər milli rəngkarlığımızın uzaq-yaxın inkişaf mərhələlərinə xəyali ekskurs etməli olsaq, onda onun özünəməxsus bədii-estetik dəyərlərlə zənginləşməsinə Naxçıvanda yaşayıb-yaradan rəssamların qiymətli töhfələr verdiyini qeyd etməliyik. Bəhrüz bəy Kəngərli, Əkbər Kazımbəyov (Muğan), İbrahim Səfi, Əyyub Hüseynov, Mircəlil Seyidov, Sabir Məmmədov, Məmmədəli İsmayılov, Telman Abdinov, Məmmədəli Ələkbərov, Əbülfəz Fərəcoğlu və digərlərinin rəngkarlığın müxtəlif janrlarında yaratdıqları əsərlərin şöhrətinin ölkə sərhədlərini çoxdan aşması da bunun təsdiqidir. Ölkəmizin müstəqillik qazanmasından sonra bütün mənarlarda yeniləşən rəngkarlığımızda yeni adlar da ortaya çıxdı. Rəngkarlıq məkanının duyulması

bütün tablolarını, o cümlədən İsa peyğəmbərin təsvir olunduğu bir-neçə əsəri, yerində öz işlərini asır. Sonra da rahatca mətbəxə qayıdıb Əbülfəzlə birlikdə çay içməyə başlayır. Çox az bir müddət keçəndən sonra əsərlər asılan otaqdan bərk səs gəlir. Birlikdə həmin otağa gedib Natiqin yeni əsdiyi işlərin hamısının yerə tökülüyünü görürlər. Nəyin baş verdiyini hələ sona qədər başa düşməyən Natiq təəccüblə Əbülfəzdən soruşur: "Görəsən, bu niyə belə oldu?" Əbülfəz də sakitcəsinə "Bəs bilmirdin ki, peyğəmbərin şəklini yerə salanda axırı belə olur!" - deyir. Onun bu məntiqli cavabı hər ikisinin gülüşünə səbəb olur və sonradan həmin əhvalat dillər əzbərinə çevrilir...

Üzünü görmədiyim Natiqlə Naxçıvanda 2012-ci ildən başlayaraq keçirilən ənənəvi "Naxçıvan bəşəriyyətin beşiyidir" beynəlxalq rəssamlıq festivalına gəlişim zamanı yaxından tanış olduq. Məlum oldu ki, ixtisas təhsilini Ə.Əzimzadə adına Azərbaycan Dövlət rəssamlıq məktəbində (1989-1993) almışdır. Burada məşhur firca ustası Vəcihə Səmədovanın qızı Fatma xanımdan və Kamil Ramazanovdan sənətin sirlərini öyrənib. 1995-2000-ci illərdə Türkiyədə yaradıcılıqla məşğul olan rəssam burada təşkil olunan ən müxtəlif miqyaslı sərgilərin iştirakçısı olub. 2005-ci ildən Azərbaycan Rəssamlar İttifaqının üzvü olan Natiq İsmayılin əsərləri bir çox dünya ölkələrindəki (Türkiyə, Rusiya, Almaniya, İran, İsveçrə, Fransa və s.) nüfuzlu şəxsi kolleksiyalarda və qalereyalarda saxlanılır.

sini duyulması dərəcədə genişləndirdiyinə şəhidlik etməyimin xoş hisslərini bu gün də yaşamaqdayam, desəm, həqiqət söyləmiş olaram.

Etiraf edirəm ki, bu gün də bədii məkanın ən etibarlı bədii ifadə metodu sayılan realizmə tələm-tələsik arxa çevirib, Avropadan ixrac olunan müxtəlif "izm"lərə sönük nəzirələr çəkənlərin, bununla "müasir sənət" nümunəsi yaratdıqlarını iddia edənlərin gündən-günə çoxaldığı bir durumda Natiq İsmayılin əsərləri məni dərinə düşündürməyə vadar etdi. Bir daha əmin oldum ki, realizmdən qorxmaq lazımdır deyil. Belə ki, o, hər bir yaradıcını arzularına çatdıracaq bədii axtarışlar yolunun başlanğıcıdır, təkənverici və əvəzsiz bədii qüvvəsidir...

Onun realizmdən romantizmə qədər uzanan yaradıcılıq axtarışlarında rənglərə, onların ovqat yaratmaq gücünə tapınmaqla başqalarını da duyğulandıra biləcək əsərlər yaratmaq potensialının nəhayətsizliyini gördüm və etiraf edirəm ki, bu məni çox sevindirdi. Natiq İsmayılin müxtəlif mövzulu əsərləri mənə inam yaratdı ki, bizi əhatə edən gerçəklikdə bədii təsvir materialına çevriləcək hadisə və motivlər kifayət qədərdir. Sadəcə onları görmək lazımdır. Bu mənada onun hər şeydən əvvəl, gördüklərinə yaradıcı münasibət bəsləyən, onları heyret qaynağına çevirməyi bacaran rəssam olduğunu söyləmək olar. Əsərlərini səciyələndirən klassik irsdən gələn məziyyətlər - kompozisiya bitkinliyi, mənə-məzmun dərinliyi, inandırıcı realistlik-gerçəkçi bədii şərh stilizə və bədii şərtiliyə qədər uzanmaqla onun

Natiq İsmayıllı

ğında yer alan "Aylı gecə", "Xatirələr", "İthaf. Bəhrüz keçib bu yerlərdən...", "Bahar", "İstanbulda gecə", "Batabat lələləri", "Kənd motivi", "Güllər", "Yuxu", "Körfəz mənzərəsi", "Məscid", "Xidmətçi", "Düşüncələr" və s. əsərləri vurğuladığımız bədii-estetik məziyyətlərə malikdir.

Bu əsərlərin çoxunda tünd rəngləri ilə neçə-neçə gözəllik qaynağını zülmətə bələyən gecəni görüntüyə gətirən rəssam, əslində, bu qaranlıqda da tamaşaçını duyğulandıra biləcək estetik məziyyətlərin də üzə çıxarılmasının mümkünlüyünü başqalarına nümayiş etdirə bilmişdir. Onların arasında süjetli kompozisiya da var, portret və mənzərə də... "Aylı gecə" onların arasında bədii məziyyətlərinin qabarıqlığına görə seçilir. Bədii stilizələri ifadə olunmuş qadın ecazkarlığını aylı gecədə görüntüyə gətirən rəssam, onun çöhrəsində hiç olunan ovsunlayıcı nuru buludsuz səmada öz gözəlliyini sərgiləyən paralanmış ayla qoşalaşdırmaqla, bədii görüntünün "gözəllik yarışması"na çevrilməsini şərtləndirmişdir...

Tamaşaçısını İstanbul gecə mənzərəsindən ("İstanbulda gecə"), bayram ovqatı ilə başbaşa qalan qayıqlı körfəzin işıq səlinə bələnməsindən ("Körfəz mənzərəsi") zövq almağa dəvət edən Natiq İsmayılin rəng palitrası kifayət qədər nikbin ovqata kökləndiyindən, yağlı boya ilə bədiiləşmiş bu mənzərələr nəhayətsiz gözəllik qaynağı kimi qəbul olunurlar...

Rəssam bütün yaradıcılığı boyu məhdud çərçivə daxilində qalmaq və müxtəlif janrlara müraciət etsə də, onun öz yaşantılarını mənzərələrində daha təsirli və yaddaqalan ifadə etməsi danılmazdır. Naxçıvan torpağını gəzib dolaşmaqdan usanmayan rəssamın onun təbiətini seve-sevə vəsf etməsini yaratdığı çoxsaylı mənzərələr də təsdiqləyir. "İthaf. Bəhrüz keçib bu yerlərdən..." və "Batabat lələləri" əsərlərində bunun daha əyani təsdiqini görmək mümkündür. Yaradıcılığa başlayan bütün naxçıvanlı rəssamlar kimi, Bəhrüz bəy Kəngərli dühasını özünə mənəvi ulduz sayan Natiq İsmayıllı, bədiiləşdirdiyi təbiət motivlərində dahi sələfinin əsərlərinə xas təravəti öz mənzərələrində ifadə etməyə çalışmışdır. Onun Azərbaycan rəssamlığında "Səməndər quşu" ayaması qazanmış həmyerlisinin xatirəsinə həsr etdiyi mənzərə də, qənaətimizcə yüksək bədii dəyərə malik olmaqla, görkəmli mənzərə ustasının adına layıqdır...

Qadın obrazlarının yer aldığı "Xatirələr", "Düşüncələr", "Yuxu" və "Gənc xanımın portreti" əsərlərində isə rəssamın insan psixologiyasına nüfuz etmə istedadını görmək mümkündür. Öz ələmlərinə qapılmış bu qadınların fərdi yaşantılarıyla başbaşa qaldıqlarını həm aldıkları pozalardan, həm də baxışları ilə tamaşaçısı ilə dialoq qurmaq gücündə olmalarından sezmək mümkündür...

Rəssamın natürmortlarında - maddi aləmə bədii münasibətində də yaradıcılığın qırmızı xətt kimi keçən səmimiyyət duyulur. Belə ki, onun görüntüyə gətirdiyi maddi-mədəniyyət nümunələri və təbii nemətlər insan qüdrətinin nümayişi olmaqla yanaşı, həm də nəsillər və dövrlər arasında mənəvi körpü yaratmaq gücündə olan gözəllik qaynağıdır...

Bu müsbət məziyyəti Natiq İsmayıllı əksər əsərlərində izlədiyimizdən qətiyyətlə deyə bilərik ki, onun bədii irsi zamansızlığa qovuşmuş tutumdadırlar. Bunu isə bir yaradıcı kimi onun ən böyük uğuru saymaq mümkündür...

REALİZMDƏN ROMANTİZMƏ UZANAN YOL

Rəngkar Natiq İsmayıllının yaradıcılıq axtarışları barəsində düşüncələr

Kənd motivi

Güllər

sənət rəqabətinin hiss olunduğu indiki durumda gerçəkliyə özünəməxsus estetik yanaşma sərgiləyən, müxtəlif mövzulu əsərlərində tanınmış sələflərinin axtarışlarına yönəli bədii ənənələrini uğurla davam etdirən belə rəssamlardan biri də Natiq İsmayıllıdır, desək, yanlışdır...

Onunla şəxsi tanışlığımıza qədər haqqında oxucular üçün də maraqlı görüncə biləcək bir əhvalat eşitmişdim... Müstəqillik illərində Türkiyədə çalışan üç azərbaycanlı rəssam - Əbülfəz Fərəcoğlu, Qüdrət Qurbanov və Natiq İsmayıllı İstanbulda kərələdikləri bir evdə yaradıcılıqla məşğul olurlarmış. Natiq yaşca o biri həmkarlarından kiçik olduğundan, onlar kimi əsərlərini divardan asmaz, onları yalnız otağın bir küncündə toplamaqla kifayətlənərmiş. Bir gün Qüdrət bir-neçə aylıq Moskva ailəsinin yanına gətməli olur. Bundan istifadə edən Natiq Əbülfəzə deyir ki, olarmı ki, o qayıdana kimi onun divardan asılmış əsərlərini mənim işlərimlə əvəzləyim. Gələndə yenə çıxardaram. Bu işdə heç bir qəbahət görməyən Əbülfəz də etiraz etmir. Gənc rəssam tələsik Qüdrətin

Xatirələr

Emalxanasında gördüyüm özünəməxsus bədii tutumlu əsərlər, doğrudan da, duyğulanıdırıcı və yaddaqalan idi. Rəngarəng mövzulu, müxtəlif janrlarda çəkilmiş tablolarında realizmə tapınan rəssamın onun bədii ifadə çərçivə-

Məscid

yaradıcı "mən"ini əyaniləşdirməsi də bunu təsdiqləyir.

Bütün bu məziyyətləri Natiq İsmayıllı ən müxtəlif janrlı, sayca o qədər də çox olmayan əsərində izləmək mümkündür. Onun yaradıcılı-